

واکاوی تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی از دیدگاه کارکنان شپترو

صدیقه حیدری

دانشجوی دکتری سنجش و اندازه‌گیری، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.
heydari_ss@yahoo.com

چکیده

نظر به اینکه در عصر حاضر بر هیچ کس پوشیده نیست که کاهش فقر در گرو رشد شتابنده و متوازن اقتصادی است و این مهم جز به واسطه افزایش سرمایه‌گذاری میسر نخواهد بود؛ از این رو پژوهش حاضر با هدف واکاوی تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی از دیدگاه شپترو به انجام رسید. جامعه آماری پژوهش حاضر کارکنان امور مالی شپترو در سال ۱۳۹۸ بوده و با عنایت به کیفی بودن رویکرد پژوهش، حجم نمونه تا حد اشباع در نظر گرفته شد و جمع‌آوری داده‌ها با مصاحبه نیمه‌ساختارمند انجام گردید. یافته‌ها نشان داد از دیدگاه کارکنان شپترو، صنعت پتروشیمی با تهدیدها و فرصت‌هایی مواجه است که در ۷ دسته طبیعی، اقتصادی، فنی و پروژه‌ای، سیاسی، اهداف و استراتژی‌ها، مخاطرات و ارزش‌ها و نقاط قوت قرار می‌گیرند. از بین عوامل ذکر شده، به ترتیب عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی و عوامل فنی و پروژه‌ای پررنگ‌ترین نقش را دارا بوده‌اند. در عوامل اقتصادی مولفه تورم، در عوامل سیاسی مولفه فساد و خط قرمز بوروکراسی و سایر عوامل سیاسی و در عوامل فنی و پروژه‌ای مولفه طرح‌های توسعه شرکت و شرکت‌های سرمایه‌پذیر و پروژه‌های موجود در فاز خرید و اجرا پررنگ‌ترین تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری بوده‌اند.

واژگان کلیدی: تهدیدها، فرصت‌ها، جذب سرمایه‌گذاری، صنعت پتروشیمی.

مقدمه

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه علاقه اندک عمومی به سرمایه‌گذاری در فعالیتهای مولد اقتصادی مانعی اساسی در مسیر رشد و در پی آن توسعه اقتصادی به شمار می‌آید (عبداللطیف و اسچمیتز^۱، ۲۰۱۰). ایران به عنوان کشوری با منابع و امکانات طبیعی و بالقوه فراوان می‌بایست در مسیر توسعه صنعتی گام بردارد. امروز کشور در شرایطی قرار دارد که بیش از هر زمانی نیازمند توسعه صنعتی با محوریت بخش خصوصی است. طی برنامه‌های اول تا چهارم توسعه، اقدامات انگیزشی و حمایتی متعددی برای رشد و جذب سرمایه‌گذاری در کشور صورت گرفت که از آن جمله می‌توان به پرداخت تسهیلات با نرخ‌های ترجیحی، واگذاری نهادهای تولیدی ارزان قیمت، معافیت‌های مالیاتی و امثال آن‌ها اشاره نمود. با این حال، نتایج این اقدامات در عمل با انتظارات فاصله زیادی داشت (کریم‌زاده، ۱۳۸۸؛ به نقل از میرزاخانی و نوری، ۱۳۹۲).

¹ Abdel-Latif & Schmitz

صنعت پتروشیمی که عضوی از بخش خصوصی است نیز از این قاعده مستثنی نبوده و جذب سرمایه‌گذاری در آن (چه سرمایه‌گذاری داخلی و چه سرمایه‌گذاری خارجی) حائز اهمیت ویژه می‌باشد. این صنعت در ایران قدمتی ۵۰ ساله دارد و به دهه ۱۳۳۰ شمسی برمی‌گردد؛ پیدایش آن با تاسیس شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران در سال ۱۳۴۲ و با احداث واحد تولید کود شیمیایی شیراز در سال ۱۳۴۳ آغاز گردید. گسترش اولیه آن نیز با ایجاد مجتمع‌های پتروشیمی رازی، آبادان، پازارگاد، کربن اهواز (ایران)، خارک، فارابی، بندرامام و طرح‌های توسعه پتروشیمی شیراز آغاز گردید (دوره سال‌های ۵۶-۱۳۵۲، ۵۱-۱۳۴۷، ۴۶-۱۳۴۳). مرحله رکود این صنعت بر هیچ کس حتی جهان پوشیده نبوده است؛ به علت مسائل ناشی از جنگ تحمیلی، تولید به حداقل رسید و عملیات تکمیل احداث پتروشیمی بندر امام نیز متوقف شد ولی تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام از جمله طرح گسترش شیراز ادامه داشت. مرحله تجدید حیات و بازسازی آن طی اجرای طرح‌های برنامه پنج‌ساله اول و دوم توسعه (پتروشیمی اصفهان، اراک و تکمیل مجتمع‌های بندر امام و ...) باعث شد که تولید در سال پایانی برنامه دوم به ۱۲ میلیون تن برسد. در خصوص مرحله جهش و تثبیت، گفته شده در این دوره (برنامه‌های سوم، چهارم و پنجم توسعه) پتروشیمی به سمت استقرار در کلاس جهانی حرکت کرد. ویژگی‌های متمایز این دوره صرف‌نظر از جهش و فزونی تولید و ارزش تولیدات، ارتقاء جایگاه صنعت پتروشیمی در صادرات کالاهای غیرنفتی و در سهم اقتصاد ملی، ارتقاء نسبی جایگاه پتروشیمی ایران در منطقه و جهان و ... می‌باشد. شرکت ملی صنایع پتروشیمی در طی مدت برنامه‌های توسعه‌ای، تمامی تلاش و همت خود را به کار بسته تا با دستیابی به موقعیت برتر و حداکثر استفاده از مزیت‌های نسبی کشور حضور موثرتر، در منطقه و جهان بدست آورد. نماد چنین حضوری، تغییرات شاخص‌ها و متغیرهای اقتصادی بنگاه، چون تولید، صادرات، سرمایه‌گذاری، ارزش افزوده و سهم در تولید ملی، مشارکت‌های منطقه‌ای و گستردگی بازارهای هدف صادراتی است. به طوری که میزان ظرفیت اسمی و تولید در پایان سال ۱۳۹۲ به ترتیب به ۶۰ و ۴۱ میلیون تن بالغ گردید و سهم پتروشیمی در صادرات غیرنفتی به ۳۱/۵ درصد و صادرات محصولات صنعتی به ۳۹/۴ درصد رسید که بیان‌گر جایگاه این صنعت در اقتصاد کشور است (پورتال شرکت ملی صنایع پتروشیمی).

تردیدی نیست که افزایش تولید به عنوان یکی از نخستین گام‌های فرایند توسعه، مستلزم افزایش سرمایه‌گذاری خواهد بود و به همین دلیل، نظریه‌هایی در علم اقتصاد مطرح است که علت توسعه نیافتگی برخی کشورها را کمبود سرمایه و سرمایه‌گذاری پنداشته و دور باطل کمبود تولید را ناشی از نبود سرمایه‌گذاری می‌دانند. افزون بر پیامدهای کلان اقتصادی سرمایه‌گذاری، این مقوله از دیدگاه سرمایه‌گذاران نیز پدیده‌ای مطلوب قلمداد می‌شود، زیرا افزون بر حفظ قدرت خرید پول در برابر تورم، سبب می‌شود تا ارزش زمانی پول و پاداش ناشی از تاخیر مصرف نیز مدنظر قرار گیرد. به همین دلیل سرمایه‌گذاری از هر دو جنبه‌ی عرضه و تقاضای سرمایه موضوعی ضروری و پیش‌نیاز حیاتی برای پیشرفت محسوب می‌شود (فاب و اوینا^۱، ۲۰۱۶).

از سویی دیگر، تولید محصولات پتروشیمی به گونه‌ای است که معمولاً یک واحد اصلی در بالادست، ماده اولیه واحدهای دیگر را تولید می‌کند، مانند واحد الفین که با تولید اتیلن نیاز واحدهای پلی‌اتیلن را تامین می‌کند. صنعت پتروشیمی از صنایع مادر و اشتغال‌زا است که به عنوان تغذیه‌کننده سایر بخش‌های صنعت می‌تواند به عنوان موتور حرکت اقتصاد کشورهای در حال توسعه نقش اساسی را ایفا کند. از جمله مشخصه‌های این صنعت، حجم بالای سرمایه‌گذاری در این صنایع است. توجیه هرگونه سرمایه‌گذاری عظیم، به بررسی عمیق نیاز دارد و باید با توجه به وضعیت فعلی و آینده‌ی این صنعت صورت گیرد. از آنجا که صنایع پتروشیمی، صنایع ریسک‌داری محسوب می‌شوند، در تمامی کشورها، توسعه پتروشیمی‌ها مبتنی بر یکسری اولویت‌ها و ملاحظات خاص صورت می‌گیرد تا ریسک سرمایه‌گذاری کاهش یافته و

¹ Fab & Obinna

حاشیه‌ی سود بیشتری را نصیب شرکت‌ها نماید (اعتمادی و امامی، ۱۳۹۷). با عنایت به مطالب ذکر شده، در این پژوهش تلاش بر این بود تا تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی از دیدگاه کارکنان شیپترو مورد واکاوی قرار گیرد.

پیشینه پژوهش

حسینی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی به ارزیابی مدل ترکیبی تحلیل شبکه‌ای - الکترون با استفاده از نسبت‌های مالی جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش پتروشیمی ایران در دوران پسابرجام پرداخته‌اند. نتایج نشان داد سه زیرمعیار نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام، نسبت بدهی جاری به حقوق صاحبان سهام و نسبت جاری دارای بیشترین وزن بوده در نتیجه بیشترین اثرگذاری را در رتبه‌بندی خواهد داشت. از نظر رتبه‌بندی نیز شرکت‌های پتروشیمی اصفهان، پتروشیمی فجر و پتروشیمی فارابی به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را کسب کرده و بقیه در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. پاردتکاساپ^۱ (۲۰۱۶) در تحقیقی روند نابرابری درآمد از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای در حال توسعه: رویکرد پویایی سیستم را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد زمانی که یک منطقه می‌تواند بیشتر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را از منطقه دیگری جذب کند، دستمزد کارگران در آن منطقه افزایش خواهد یافت و مردم بیشتر به این منطقه حرکت خواهند کرد که باعث ایجاد نابرابری درآمد می‌شود. با این حال، هنگامی که نرخ بیکاری پایین است، دستمزد هر دو منطقه افزایش می‌یابد و نابرابری درآمد کاهش می‌یابد. سیاست حمایت از انتقال کارگران می‌تواند نابرابری درآمد را کاهش دهد، اما دستمزد نیز کاهش می‌یابد.

بودزینسکی^۲ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی شناخت زمینه‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بخش صنایع کانی غیرفلزی پرداختند. آن‌ها با طرح پرسشنامه‌ای به ارزش‌گذاری عوامل موثر در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی پرداختند. شایان ذکر است، از ویژگی پرسشنامه این بود که درصدد کسب نظرات خبرگان و متخصصان در خصوص ارزش‌گذاری عواملی چون ارزش‌گذاری آنچه که بعنوان عوامل موثر در امر سرمایه‌گذاری خارجی تعریف شده است؛ ارزش‌گذاری عواملی که باعث حمایت سرمایه‌گذار خارجی و تقویت انگیزه‌های اقتصادی، مالی و فنی می‌شود؛ ارزش‌گذاری آنچه که بعنوان مشوق‌ها و الزامات سرمایه‌گذاری خارجی تعریف نموده‌ایم؛ ارزش‌گذاری عواملی که از دیدگاه سرمایه‌گذار خارجی دارای اهمیت است؛ ارزش‌گذاری آنچه که بعنوان عوامل موثر در جذب سرمایه‌گذاران خارجی تعریف شده است؛ ارزش‌گذاری محدودیت‌ها و مشکلات جهت سرمایه‌گذاری خارجی و ارزش‌گذاری اقدامات اصلاحی در فراهم آوردن زمینه‌های سرمایه‌گذاری خارجی.

عطف به مطالب ذکر شده، اهمیت سرمایه‌گذاری برای رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی به اندازه‌ای است که آن را یکی از اهرم‌های قوی برای رسیدن به توسعه کرده است، اما باید به یاد داشت که به همان میزان که توجه به این امر می‌تواند باعث شود اقتصاد رشد یابد و شکوفا شود، توجه نکردن به آن می‌تواند موجب شود افت اقتصادی پیش آید، بنابراین باید گفت که رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی، در بلندمدت، بدون توجه به سرمایه‌گذاری و عوامل مهم موثر موجود در محیط آن ممکن نیست. مطالعه دقیق تجزیه و تحلیل سرمایه‌گذاری و عوامل مهم در محیط فعالیت سرمایه‌گذاران می‌تواند از یک طرف موجب شود حجم نقدینگی‌های سرگردان و تورم کاهش یافته، اشتغال افزایش یابد و از طرف دیگر، باعث شود مدیریت بهتر شده، ثروت سرمایه‌گذاران افزون گردد. صنعت پتروشیمی ایران دارای جایگاه ویژه‌ای است که وجود منابع غنی نفت و گاز در کشور، سهولت دسترسی و نزدیکی صنایع پتروشیمی به منابع خوراک، موقعیت جغرافیایی ممتاز ایران و امکان دسترسی به بازارهای آسیا و اروپا، دسترسی به آب‌های آزاد (سهولت صادرات، کاهش هزینه‌های

¹ Pard Teekasap

² Budzinski

حمل و نقل)، امکان استفاده از آب دریا با توجه به مصارف قابل توجه آب در واحدهای پتروشیمی، وجود بازار رو به رشد داخلی محصولات پتروشیمی و برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای طرح‌های تولیدی مندرج در قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص مناطق محروم کشور از آن جمله می‌باشد (یعقوبی، ۱۳۹۶).

روش‌شناسی پژوهش

گزارش نتایج این مطالعه از معیارهای تلفیقی گزارش رهنمودهای کیفی برای تحقیقات کیفی پیروی می‌کند (تونگ، ساینس بوری و کرایچ^۱، ۲۰۰۷؛ به نقل از باقیرتان، چستون، هویی، چاکون^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). در این پژوهش از تئوری زمینه‌یابی با نسخه اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰) که با تحلیلی سیستماتیک به کشف فرآیندهای نهفته در پس تعاملات تأکید دارد به عنوان روش مناسب برای مطالعه، استفاده شد. جامعه پژوهش شامل کلیه پرسنل امور مالی شپترو در سال ۱۳۹۸ بود. در این مطالعه، ۴۳ نفر، نمونه‌های پژوهش را تشکیل دادند. ابتدا با استفاده از نمونه‌گیری مبتنی بر هدف، ۳۰ نفر از پرسنل در هر دو جنسیت زن و مرد مورد مصاحبه قرار گرفتند. سپس براساس داده‌های حاصل از پژوهش، طبقات، ویژگی‌های خاص پدیدار شده در هر کدام از طبقات و نیاز به اشباع در درون طبقات، نمونه‌گیری نظری از ۱۳ مورد دیگر نیز صورت گرفت. همچنین از روش مصاحبه آنلاین برای تکمیل داده‌ها استفاده شد. پژوهشگران این مقاله، نمونه‌های مورد نظر را یافته و پس از کسب توافق لازم جهت انجام مصاحبه و شرکت در مطالعه به مصاحبه اقدام نمودند.

روش اصلی برای جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه، مصاحبه‌ی عمیق نیمه ساختارمند فردی^۳ بود. با توجه به آنلاین بودن مصاحبه، میزان تحمل، اطلاعات و تمایل شرکت کنندگان؛ تمامی مصاحبه‌ها در یک جلسه انجام شد. استفاده از تکنیک مقایسه مداوم^۴ بین داده‌ها، طبقات نوظهور و مفروضات مستخرج از یادآورنویسی‌ها^۵ و یادداشت‌های در عرصه^۶ به پژوهشگران مقاله جهت‌دهی می‌کرد تا فرآیند نمونه‌گیری نظری را تا اشباع داده‌ها در هر طبقه ادامه دهند. روش تجزیه و تحلیل در این پژوهش، روش کدگذاری سه مرحله‌ای باز، محوری و انتخابی اشتراوس و کوربین به عنوان رویکرد پایه به همراه الگوی عملیاتی تعدیل شده ایوز^۷ که یک الگوی ترکیبی با پایه تحلیل اشتراوس و کوربین است (ایوز، ۲۰۰۱) به عنوان چارچوب عملی هدایت تجزیه و تحلیل مورد کاربرد بوده است. البته در این مطالعه، برخی از قسمت‌ها از قبیل شرایط علی و مداخله‌ای، مورد تلطیف و تعدیل پژوهشگر قرار گرفت و تحت عنوان شرایط درزیر طبقات آمد. برای تأمین روایی و پایایی مطالعه از صحت سنجی، ریگور^۸ یا استحکام داده‌ها استفاده شد که بدین منظور تأکید بر نوشتن یادآورهای متعدد، نمونه‌گیری نظری، دقت در کدگذاری و دسته‌بندی می‌شد. همچنین تأکید بر مقایسه‌های بین و میان داده‌ها جهت تقویت صحت سطح دقت^۹ و تنوع^{۱۰} می‌شد. برای اینکه قابلیت تعمیم تئوری خلق شده به بستر و زمینه‌ی تحت مطالعه مناسب‌تر باشد نمونه‌گیری نظری با حداکثر تنوع نیز انجام شد که تنوع نمونه‌های مطالعه گواه این مسئله می‌باشد (جوئن^{۱۱}، ۲۰۰۴).

¹ Tong, Sainsbury & Craig
² Baghirathan, Cheston, Hui, Chacon
³ Semi-structured In-depth Individual Interview
⁴ Constant Comparison
⁵ Memoing
⁶ Field Notes
⁷ Eaves
⁸ Rigor
⁹ Diversity
¹⁰ Accuracy
¹¹ Jeon

نظارت خارجی نیز راهی برای ارزیابی همسانی^۱ بود؛ به این معنی که داده‌ها را به پژوهشگری که ارتباطی با پژوهش نداشته، داده تا ببینیم آیا او نیز درک مشابهی از داده‌ها دارد؟ آیا او نیز از این داده‌ها همین نتیجه را می‌گیرد؟ وقتی که گزارشات و دست نوشته‌ها و یادداشت‌های پژوهش به پژوهشگر دیگری داده شد یافته‌های مشابهی استخراج می‌گردید و موارد مورد اختلاف مورد بازنگری دقیق‌تر واقع می‌شد تا بدین وسیله تعیین با عینیت داده‌ها نیز تأمین گردد. جهت تأمین انتقال‌پذیری^۲ و تناسب^۳ یا قابلیت تعمیم نتایج حاصله به سایر گروه‌ها و محیط‌های مشابه؛ نتایج پژوهش در اختیار تعدادی از مهندسين و اساتید در عرصه و اعضاء هیات علمی که در پژوهش حاضر مشارکت کننده نبوده‌اند، قرار گرفت تا انتقال‌پذیری و تناسب آن نیز بررسی شود. حاصل این روند، ضمن تأیید یافته‌ها، ارائه یک سری تجربیات و دیدگاه‌های تکمیلی بود که در فرآیند تحلیلی داده‌ها به کار گرفته شد. بازنگری ناظرین شامل استفاده از نظرات تکمیلی همکاران، مرور دست نوشته‌ها توسط مشارکت کنندگان، اساتید و همکاران آشنا به تحقیق کیفی بوده است. با تمرین احساس پاسخ‌گویی، خلاقیت و حساسیت پژوهشگر در روند پژوهش سعی در رعایت معیار مقبولیت پژوهشگر به عنوان یک جزء اساسی در تحقیق کیفی شده است که نظارت اساتید همکار روش تحقیق کیفی در این مهم نیز نقش اساسی داشته است.

یافته‌های پژوهش

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش نشان داد که از بین ۴۳ نفر مشارکت کننده، ۳۷ نفر (مرد) و ۶ نفر (زن) بودند. شرکت‌کنندگان در بازه سنی ۲۵-۵۵ قرار داشتند. از نظر سطح تحصیلات نیز ۸ نفر دارای مدرک کاردانی، ۱۷ نفر کارشناسی و ۱۴ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. در خصوص سابقه اشتغال نیز ۷۶/۷۴٪ درصد سابقه بالاتر از ۱۰ سال داشته‌اند.

تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه نشان داد تعداد ۴۳ مولفه در قالب ۷ عامل طبیعی، اقتصادی، فنی و پروژه‌ای، سیاسی، اهداف و استراتژی‌ها، مخاطرات و ارزش‌ها و نقاط قوت بر جذب سرمایه‌گذاری در شرکت پتروشیمی آبادان تاثیرگذار هستند. از بین این عوامل برخی تاثیر مثبت (به عنوان مثال منابع طبیعی) و برخی تاثیر منفی (به عنوان مثال عوامل سیاسی) بر جذب سرمایه‌گذاری اعمال می‌کنند (جدول ۱).

جدول (۱): کدگذاری تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی از دیدگاه کارکنان شپترو

کد هسته‌ای	کد محوری	کد باز
تهدیدها و فرصت‌های جذب سرمایه‌گذاری	منابع طبیعی (۸۶ تکرار)	جاذبیت محیط
		انرژی
		موقعیت
	اقتصادی (۴۱۳ تکرار)	سیاست‌های اقتصادی
		آزادی اقتصادی
		اندازه بازار
		خصوصی سازی
		صادرات
		سرمایه گذاری داخلی
		رشد تولید ناخالص داخلی

¹ Dependability
² Transferability
³ Fitness

نرخ ارز		
تورم		
هزینه نیروی کار		
تولید صنایع		
نیروی کار ماهر		
بازگشت سرمایه		
تجارت آزاد		
زیرساخت‌های مناسب		
رقابت‌پذیری و بازار رقابتی		
اقدامات اصلاحی فنی	فنی و پروژه‌های (۱۲۸ تکرار)	
فعالتهای صورت‌گرفته پروژه‌های		
طرحهای توسعه شرکت و شرکت‌های سرمایه‌پذیر		
پروژه‌هایی که در فاز مطالعاتی و مهندسی می‌باشد		
پروژه‌هایی که در مرحله تأمین منابع مالی می‌باشند		
فساد و خط قرمز بوروکراسی	سیاسی (۲۲۵ تکرار)	
بی‌ثباتی سیاسی، اجتماعی و نظامی		
دخالت‌های بی‌رویه دولت		
حمایت‌ها و قوانین اضافی محیط کسب و کار		
سیاست‌های حمایتی از اشتغال		
کیفیت نظارتی		
عدم خشونت		
امنیت سرمایه‌گذاری		
حاکمیت قانون		
سایر عوامل سیاسی		
اهداف کلان	اهداف و استراتژی‌ها (۴۳ تکرار)	
استراتژی‌های کلان		
نقاط ضعف	مخاطرات (۹۱ تکرار)	
تهدیدها		
ریسک شرکت		
ارزش‌ها و باورها	ارزش‌ها و نقاط قوت (۵۵ تکرار)	
نقاط قوت		

یافته‌های حاصل از تحلیل کیفی در جدول (۱) نمایش داده شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود از دیدگاه کارکنان شپترو، متغیر اقتصادی بیشترین تهدیدها و فرصت‌ها را در جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی دارد. این متغیر ۱۶ مولفه (سیاست‌های اقتصادی، آزادی اقتصادی، اندازه بازار، خصوصی‌سازی، صادرات، سرمایه‌گذاری داخلی، رشد تولید ناخالص داخلی، نرخ ارز، تورم، هزینه نیروی کار، تولید صنایع، نیروی کار ماهر، بازگشت سرمایه، تجارت آزاد، زیرساخت‌های مناسب و رقابت‌پذیری و بازار رقابتی) را پوشش داده است. دومین متغیر، متغیر عوامل سیاسی بوده که پوشش دهنده ۱۰ مولفه (فساد و خط قرمز بوروکراسی، بی‌ثباتی سیاسی، اجتماعی و نظامی، دخالت‌های بی‌رویه دولت، حمایت‌ها و قوانین اضافی محیط کسب و کار، سیاست‌های حمایتی از اشتغال، کیفیت نظارتی، عدم خشونت، امنیت سرمایه‌گذاری، حاکمیت قانون، سایر عوامل سیاسی) بوده است. سومین متغیر عوامل فنی پروژه‌ای بوده است که این

عامل ۶ مولفه (اقدامات اصلاحی فنی، فعالیتهای صورت گرفته پروژه‌ای، طرحهای توسعه شرکت و شرکتهای سرمایه‌پذیر، پروژههای موجود در فاز خرید و اجرا، پروژههایی که در فاز مطالعاتی و مهندسی می‌باشد و پروژههایی که در مرحله تأمین منابع مالی می‌باشند) را پوشش می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر واکاوی تهدیدها و فرصتهای جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی از دیدگاه کارکنان شپترو با استفاده از تئوری زمینه‌ای بوده و جامعه آماری پرسنل امور مالی شپترو در سال ۱۳۹۸ بوده‌اند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختارمند بهره گرفته شد. در این تکنیک با مطالعه پژوهش‌های حوزه سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی، سوالات جهت دهنده انتخاب و در یک چک لیست تهیه و به ۱۵ خبره در حوزه صنعت پتروشیمی (مطالعه موردی: شپترو) جهت بررسی ارائه شد. پس از بررسی و اصلاح، چک لیست نهایی جهت انجام فرایند مصاحبه تهیه گردید. فرایند مصاحبه در سی‌امین مصاحبه به حد مطلوب رسید اما جهت غنی‌سازی و رسیدن به حد اشباع از ۱۳ نفر باقیمانده هم مصاحبه به عمل آمد. جمعا ۹۱۷ دقیقه مصاحبه‌ها به طول انجامید و پس از پیاده‌سازی بر روی کاغذ، اقدام به تحلیل داده‌ها شد. در نتیجه تحلیل انجام شده ۴۳ کد باز شناسایی شد که پوشش دهنده ۷ کد محوری تحت عنوان "منابع طبیعی، عوامل اقتصادی، فنی و پروژه‌ای، سیاسی، اهداف و استراتژی‌ها، مخاطرات و ارزش‌ها و نقاط قوت" بودند. از بین کدهای گزینشی حاصل شده، عوامل اقتصادی بیشترین فراوانی را داشته که نشانه نقش مهم آن در ایجاد تهدید و یا فرصت جذب سرمایه‌گذاری می‌باشد از این رو اولویت اول به آن اختصاص داده می‌شود. پس از عوامل اقتصادی، کد گزینشی "عوامل سیاسی" بیشترین فراوانی را داشته‌اند از این رو اولویت دوم به این متغیر اختصاص داده شد. عوامل فنی و پروژه‌ای نیز براساس فراوانی سومین اولویت را به خود اختصاص داد. در عوامل اقتصادی مولفه تورم، در عوامل سیاسی مولفه فساد و خط قرمز بوروکراسی و سایر عوامل سیاسی و در عوامل فنی و پروژه‌ای مولفه طرحهای توسعه شرکت و شرکتهای سرمایه‌پذیر و پروژههای موجود در فاز خرید و اجرا اثرگذارترین مولفه‌ها بوده‌اند. توجه هرگونه سرمایه‌گذاری عظیم، به بررسی عمیق نیاز دارد و باید با توجه به وضعیت فعلی و آینده‌ی این صنعت صورت گیرد. اختصاص منابع موجود به منابع دارای اولویت به منظور سرمایه‌گذاری موفق و ایجاد توسعه منابع در صنایع کشور با توجه به مزیت نسبی و رقابتی آنها ضروری است.

پیشنهادها

با توجه به اینکه یافته‌های پژوهش حاضر، هم تهدیدها و هم فرصتهای جذب سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی را نمایان نموده است؛ به مسئولین فعال در این حوزه پیشنهاد می‌شود توجه ویژه‌ای به این عوامل داشته و در صدد بهبود این عوامل برآیند.

منابع

- ✓ اعتمادی، محمدمهدی، امامی اقلیمی، پگاه، (۱۳۹۷)، بررسی فرآیند استراتژی توسعه در صنعت پتروشیمی (مورد بررسی شرکت پتروشیمی مرجان)، یازدهمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و هفتمین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری‌های باز، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق.
- ✓ حسینی، سیدمحمد، نظری، لیلا، احمدی، موسی، (۱۳۹۶)، ارایه مدل ترکیبی تحلیل شبکه‌ای- الکترو با استفاده از نسبت‌های مالی جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش پتروشیمی ایران در دوران پسابرجام، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت و مهندسی صنایع، تهران، دانشگاه مقدس اردبیلی.

- ✓ میرزاخانی، حسن، نوری، عباس، (۱۳۹۲)، شناسایی مهم ترین عوامل افزایش ریسک سرمایه گذاری در بخش صنعت ایران و ارائه راهکارهایی به منظور کاهش آثار منفی آنها، مجله اقتصادی، آذر و دی ماه، (۹ و ۱۰)، صص ۲۳-۴۸.
- ✓ یعقوبی مقدم، معصومه، (۱۳۹۶)، نقش نفت و گاز در اثربخشی سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی ایران پس از تحریمها با استفاده از رهیافت خود رگوسیون برداری VAR، دهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد و مدیریت، رشت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.
- ✓ Abdel-Latif, A., Schmitz, H. (2010), "The Politics of Investment and Growth in Egypt", Working Paper 546, Economic Research Forum. 2.
 - ✓ Baghirathan, S., Cheston, R., Hui, R., Chacon, A., Shears, P., & Currie, K. (2020). A grounded theory analysis of the experiences of carers for people living with dementia from three BAME communities: Balancing the need for support against fears of being diminished. *Dementia*, 19(5), 1672-1691.
 - ✓ Budzinski O., Schaimijeva E., Gumerova G., Jasper J. (2015). Understanding the areas of direct foreign investment in the non-metallic mineral sector, Working Papers 100/10, University of Southern Denmark, Department of Sociology, Environmental and Business Economics.
 - ✓ Eaves, Y. D. (2001). A synthesis technique for grounded theory data analysis. *Journal of advanced nursing*, 35(5), 654-663.
 - ✓ Fab. O. O., Obinna S. A. (2016). The Task of Attraction and Retention of Academic Staff in Nigeria Universities, *Journal of Management and Strategy*, Sciedu Press, 7(2), 9-20.
 - ✓ Jeon, Y. H. (2004). The application of grounded theory and symbolic interactionism. *Scandinavian journal of caring sciences*, 18(3), 249-256.